

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

U. Ü. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Özel Yetenek Birinci Aşama Sınavını Kazanan Öğrencilere Uygulanan Testler Arasındaki İlişki

Salih Erden^{*}, Aygül Akça^{*}, Faruk Korkmaz^{*}, Bülent Ediz^{}**

^{*}Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü

^{**}Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik A.B.D.

Özet. Bu çalışma, Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü'ne girişte yapılan özel yetenek sınavlarında kullanılan testler arasındaki ilişkileri bulmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma U.Ü. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü özel yetenek sınavına katılan 122 bayan ve 228 erkek aday öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Sonuç olarak, erkeklerde ve bayanlarda dayanıklılık ile 10 metre ve 30 metre koşu değerleri arasında istatistiksel bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,001$). Bayan ve erkeklerin dikey sıçrama değerleri ile 10 ve 30 metre koşu değerleri arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunmuştur ($p < 0,001$).

Bayanlarda ve erkeklerde esneklik değerleri ile dayanıklılık, dikey sıçrama, 10 ve 30 metre koşu değerleri arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Anahtar Kelimeler: Dayanıklılık, dikey sıçrama, esneklik, sürat koşusu.

An Investigation On The Relationship Among The Special Ability Tests Applied To The Entrance Examination To The Department Of Physical Education And Sports At Uludag University

Abstract. This study has been done to prove relationships between the exercises which have been done in the special ability examination done to enter physical Educational and Sport Departments.

Research has been done on 122 female and 228 male students who succeeded in the entrance examination for the Department of Physical Education and Sports, Faculty of Education, U.University.

The results of the study about endurance between 10 and 30 meter running values of the males and females were linear ($p < 0,001$). It has been found out that high jumping values of males and females were also significant in 10 and 30 meter values ($p < 0,001$).

No significant relationship has been found between the stretching values of males and females and, endurance, high jumping, 10 meter and 30 meter values ($p > 0,05$).

Key Words: Endurance, high jump, stretching, speed runing.

Giriş

Ülkemizde beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumların, 1932 yılında Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlı Beden Eğitimi Bölümü'nün açılması ile faaliyete geçtiğini görüyoruz Akdenk (137). Daha sonraları, 1966 yılında İstanbul'da, 1970 yılında İzmir ve Diyarbakır'da Eğitim Enstitüleri'ne bağlı Beden Eğitimi bölümleri, 1974 yılında ise Ankara, İstanbul ve Manisa'da olmak üzere 3 tane Spor Akademisi açılmıştır. 1977 yılında da Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrenime başlamıştır. 1982 yılında 2547 sayılı YÖK yasası ile beden eğitimi ve spor eğitimi veren tüm kurumlar, üniversitelerin eğitim fakülteleri'ne bağlı Beden Eğitimi ve Spor Bölümü adı altında toplanmıştır. 1992 yılından itibaren ise bölümlerin yanı sıra rektörlüklere bağlı Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları açılmaya başlanmıştır. Halen ülkemizde 2003 yılı verilerine göre Eğitim Fakültelerine bağlı olarak 13 tane, Fen Edebiyat Fakültesi'ne bağlı 1 tane Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, rektörlüklere bağlı 39 tane Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bulunmaktadır Muratlı(13-14).

Yüksek Öğretim yasası'nın uygulanmaya başladığı 1982 yılından itibaren, gerek Spor Yüksek Okulları gerekse Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri, farklı programlar ve farklı içerikleri olan sınav yöntemleri uygulamaya başlamışlardır Kalkavan (220), İlhan (198). Her birim kendine göre özel yetenek sınav sistemi geliştirmiş olup belirlediği kriterlere göre öğrenci almaktadır Özden (173), Yalçınar (196). Yalçınar'e göre, bu kurumların eğitim-öğretim programları incelendiğinde sözel, sayısal ve tıp bilim dalı ağırlıklı derslerin yer aldığı ancak öğrenci alımlarında bu özellik göz ardı edilerek çoğunlukla iki aşamalı fiziksel yetenek sınavları ile öğrenci alındığı gözlemlenmiş de, bu bölüm ve yüksekokullarda öğrenim gören öğrencilerin akademik bilgilerinin yanı sıra programların uygulamaya dönük yanlarının da olması, öğrencilerin seçim kriterlerinin düzenlenmesinde önemli fikir ayrılıklarını da beraberinde getirmektedir ve bu sınavların nitelikleri ile bölümlerde okutulan derslerin niteliği pek çok araştırmacı tarafından tartışılmaktadır Çamlıyer (324).

Bir bölümün veya yüksek okulun önemli bularak seçmede kullandığı test bataryasını veya motorsal özelliği bir diğer bölüm veya yüksek okul farklı şekillerde kullanmaktadır. Bazı bölüm veya yüksek okullar sürati 30m ile ölçerken (U.Ü. Test kitapçığı), bazı bölüm veya yüksek okullar 100m üzerinden ölçmektedirler Taşğın (177). Bu gibi farklılıklar herhangi bir bölümün özel yetenek sınavında başarısız olan bir öğrenciyi başka bir bölümün yetenek sınavında başarılı kılabilir. Kuruluşu çok eskilere dayanan bölümler dahi her yıl farklı özel yetenek sınavları yapmaktadırlar. Bu da bize ülkemizde henüz tam anlamı ile standart bir yetenek sınavının yapılamadığını göstermektedir.

Kuvvet, sürat ve dayanıklılık sporda vazgeçilmez üç temel motorik özelliktir. Sportif alandaki performansı tespit edebilmek için bu üç temel motorik özelliğin sporcudaki durumuna bakılır.

Dayanıklılık vücudun süreli aktivitesinin sebep olduğu streslere dayanma yeteneği olarak tanınır Morehouse (85). Her spor dalında dolaylı veya dolaysız bir süreklilik söz konusudur. Yani dayanıklılık özelliği, sporcunun başarılı olup olamayacağını tespit edilmesinde aranılacak kıstaslardan biridir. Genel anlamda dayanıklılık, motorsal ve bireysel karakter ile ilgili bir yetenektir. Bu yeteneğin kalitesi kalp dolaşım sistemi, solunum sistemi, sinir sistemi ve psikolojik etkenlerle belirlenir. Bundan dolayı dayanıklılık vücudun karşı direnç yetisidir DüNDAR (88). Bir başka deyişle dayanıklılık; aerob ve anaerob metabolizmanın yeterliliğine dayanır. Kapasitesi, öncelikle kassal ve kardiyο-respiratör parametrelerin ulaştığı değerler ile sınırlıdır Muratlı (97).

İnsanoğlunun doğaya kendini kabul ettirebildiği fizik gücünün en önemli göstergelerinden birisi de sürat özelliğidir. Patlayıcı kuvvet özelliği gerektiren sporlar açısından sürat, performansın belirgeni olmaktadır. Açıkada (110). Sürat performansı, nisbi kas kuvvetine büyük oranda bağlıdır. Tabatschink (17). Sürat yeteneği bir çok spor türünde verimliliği belirleyen önemli bir motorik özelliktir. Sürate ait nöro-fizyolojik faktörler genetik bakımdan oldukça belirlenmiş, yani sınırlı bir değişkenlik taşıyan niteliktedir. Muratlı (110). Süratin farklı bileşenleri, koordinasyon düzeyine ve üretilen kas kuvvetine bağlıdır. Kuvvet gelişimi daima hareket süratinin artışına sebep olur. Açıkada (116).

Sonuç olarak sürat, kuvvet ve dayanıklılık özelliklerinin sporcunun kalitesini ortaya koyan özellikler olduğu tartışılmazdır. Tartışılması gereken, bu özelliklerin ne tür testlerle tespit edileceğidir. Yapılan özel yetenek sınavlarının içeriklerine bakıldığında, ana unsuru sürat, dayanıklılık ve kuvvet gibi motorik özelliklerin belirlediğini görmekteyiz. Bu araştırmada, her yıl farklı kapsam ve yöntemde yapılan özel yetenek sınavlarında kullanılan testler arasındaki ilişkileri bularak bu sınavlara ışık tutmayı amaçladık.

Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü ise, 1982 yılında 40 öğrenci ile eğitim-öğretim hayatına başlamış ve her yıl özel yetenek sınavı ile değişik kontenjanlarda öğrenci alımını sürdürmektedir.

Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri veya Yüksekokulları her yıl kendi kapasitelerine göre öğrenci kontenjanlarını kendileri belirlemektedirler. Buna göre beden eğitimi ve spor bölümleri ve yüksekokullarının 2003 yılı öğrenci kontenjanları tablo 1’de gösterilmektedir. YÖK (2003).

Tablo 1. 2003 yılına göre Üniversitelerin Spor bölümlerine özel yetenek sınavı ile alacakları öğrencilerin toplam kontenjanları

OKUL	Beden Eğitimi Öğretmenliği	Antrenörlük Eğitimi	Spor Yöneticiliği	Rekreasyon	Spor Bilimleri	TOP-LAM
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları	1400	890 250 İkili Eğt.	680 130 İkili Eğt.	255 50 İkili eğt.	50	3225 480
Eğitim Fakülteleri Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri	545					545
GENEL TOPLAM	1940	1140	810	305	50	4250

YÖNTEM

Evren ve örneklem

Bu araştırmanın evrenini 1999-2000 yılında U.Ü. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü özel yetenek sınavına giren öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma gurubunu; birinci aşama sınavını kazanan 122 bayan, 218 erkek aday oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması:

Veriler aşağıdaki test prosedürlerine uygun olarak sınava katılan adaylardan toplanmıştır.

Dayanıklılık testi:

Bu test, tahmini maksimal oksijen kullanımının belirlenmesinde kullanılacak en iyi testlerden birisidir. Adaylar düzgün bir zemin üzerinde 20 metre uzunluğunda bir alan işaretlenir. Deneğin görebilmesi için alan sonları kulelerle işaretlenir. Test belirli hızda başlayıp sürekli artan tempoda devam eder. Bunun için sesli uyarana ihtiyaç vardır. Genellikle kasetle yapılan uyarılarla sporculara koşu ritmi bildirilir. Bu ritm başlangıç hızı 8,5 km/s ve her 1 dakikada 0,5 km/s hızları artacak şekilde 21 seviye için devam ederler. Kasetteki tek bip sesi 20m'nin sonunu 3 bip sesi ise yeni seviyenin başladığını belirtir. Test deneğin kuralına uygun koşabildiği son seviyeye kadar devam eder. Değerlendirme adayın 20 şer metrelik mekiklerden kaç tane yaptığına göredir Kamar(176).

10 ve 30 metrelik sürat koşusu testi: 30 metrelik parkurda, başlangıç çizgisinin, 10. ve 30. metrelerine birer tane olmak üzere üç tane fotesel yerleştirilir. Aday başlangıç çizgisinin 1 metre gerisinden kendi isteği ile koşuya başlar. Başlangıç çizgisini geçince elektronik kronometre çalışmaya başlar. Aday 10. Metreyi geçince 10 metrelik zaman derecesi, 30m.yi geçince de 30 metrelik zaman derecesi belirlenmiş olur.

Dikey sıçrama testi: Dikey sıçrama aleti, taban optoelektronik sensörler, 2 dikey hareketi algılayan lazerli sensör, yansıtıcı kemer ve lazer ışınımından oluşmaktadır. Sporcu sıçrarken önce taban sensörün algılama bölgesinden çıkar ve taban sensörün çıkışında bir işaret oluşturur. Sporcu yükselirken belirli bir mesafede, sporcu üzerinde bulunan reflektör lazer ışınların seviyesine ulaşır. Burada kısa süreli bir işaret oluşur. Sporcu yükselmeye devam eder ve belli bir yüksekliğe ulaştıktan sonra düşmeye başlar. Sporcu

düşerken yeniden reflektör lazer ışınının engeller ve burada ikinci bir kısa süreli işaret oluşur. Sonuçta tabandan kopma anından lazer ışınına ulaşma anına gibi t1 süresi tespit edilir. Sporcu belli bir yüksekliğe ulaştıktan sonra lazer ışınının reflektör ile kesiştiği noktada t2 süresi tespit edilir. Bu İki(t1-t2) süre arasındaki ölçüm süresi adayın dikey sıçrama performansını belirler Musayev (390).

Esneklik testi: Aday çıplak ayakla esneklik ölçüm aleti üzerine çıkar. Dizlerini bükmeden el parmak uçları ile esneklik ölçüm aleti üzerindeki elektronik numaratorü aşağıya doğru indirir. Hatasız yapılan iki denemenin en iyisi puanlamaya alınır.

İstatistiksel analizler: Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü yetenek sınavı birinci aşamasını kazanan adayların girmiş oldukları motorsal test değerleri, SPSS paket programı kullanılarak korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

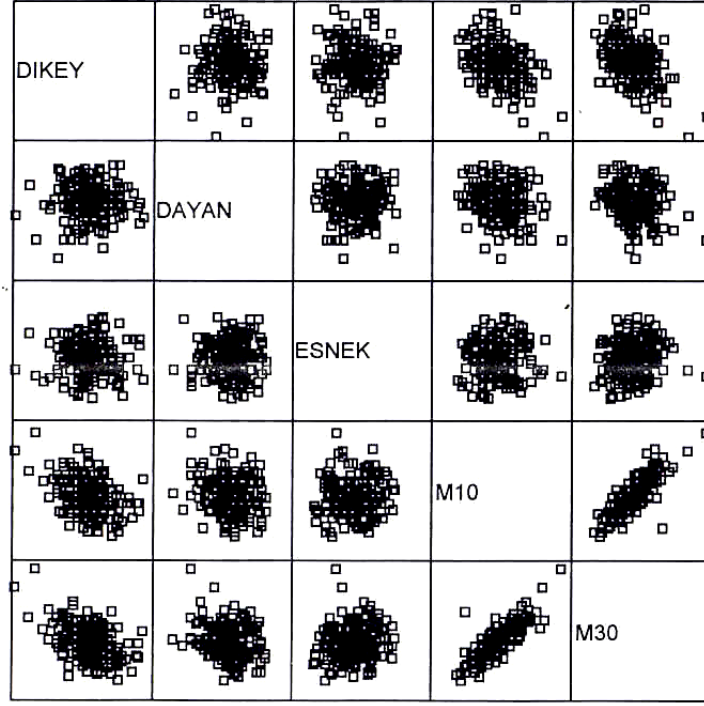
Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü 1. aşama Giriş Sınavları'nı kazanan bayan ve erkek aday öğrencilerin test sonuç değerleri tablo ve grafikler halinde verilmiştir.

Tablo 2. Erkek adayların özel yetenek sınavı istatistiksel değerleri.

Testler	Ortalama	Std.Hata	Minimum	Maksimum	N
10 metre koşu	1.84	0.07	1.69	2.07	185
30 metre koşu	4.33	0.15	3.98	4.96.	218
Esneklik testi	18.14	5.01	6.50	30	211
Dikey sıçrama testi	61.96	5.85	41	78	212
Dayanıklılık testi	108.93	14.92	59	140	202

Dayanıklılık ile 10 metre ve 30 metre koşu değerleri arasında bir istatistiksel olarak bir ilişki vardır. Korelasyon kat sayıları ($r=0,178$ $p<0,05$; $r=0,23$ $p<0,01$) olarak bulunmuştur. Dikey sıçrama değerleri ile 10 ve 30 metre değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Korelasyon katsayı ve anlamlılıkları ise ($r= 0,379$ $p<0,001$; $r=0,425$ $p<0,001$) dir. Dayanıklılık ile dikey sıçrama değerleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur

($p>0,05$). Esneklik değerleri ile dayanıklılık, dikey sıçrama, 10 metre ve 30 metre değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

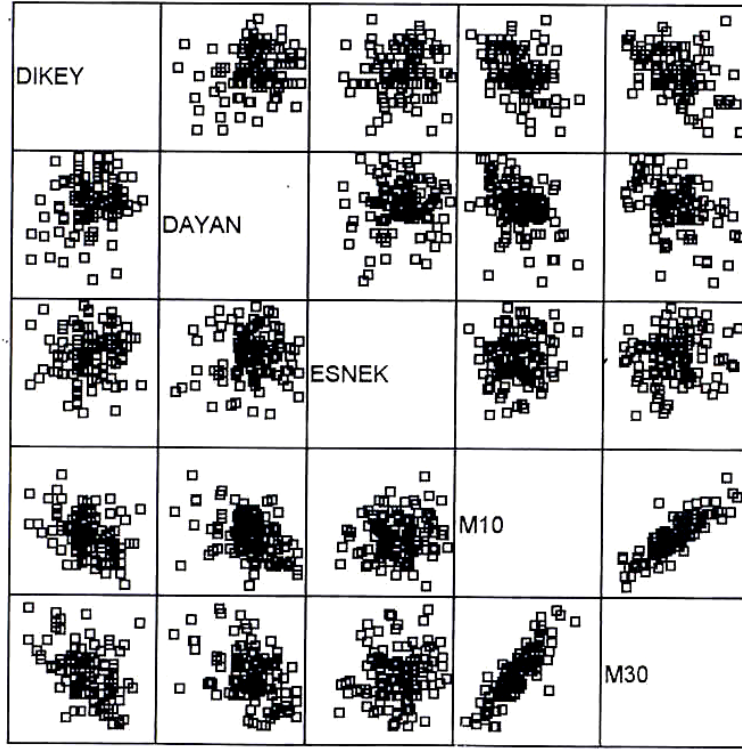

Şekil 1. Erkek adayların dikey sıçrama, dayanıklılık, esneklik, 10 metre ve 30 metre koşu değerlerine ilişkin dağılım grafiği

Tablo 3. Bayan adayların özel yetenek sınavı istatistiksel değerleri

Testler	Ortalama	Std.Hata.	Minimum	Maksimum	N
10 metre koşu	2.05	0.08	1.85	2.30	115
30 metre koşu	4.99	0.22	4.56	5.58	122
Esneklik testi	19.11	4.86	7	31	122
Dikey sıçrama testi	46.26	4.78	33	57	122
Dayanıklılık testi	71.01	13.49	30	97	122

Dayanıklılık ile 10 metre ve 30 metre koşu değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Korelasyon kat sayıları ve anlamlılıkları ($r=0,405$ $p<0,001$; $r=0,437$ $p<0,001$) olarak bulunmuştur. Dikey sıçrama değerleri ile 10 ve 30 metre değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Korelasyon katsayı ve anlamlılıkları ($r= 0,412$ $p<0,001$; $r= 0,461$ $p<0,001$) dir. Dayanıklılık ile dikey sıçrama değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,21$ $p< 0,05$). Esneklik değerleri ile dayanıklılık, dikey sıçrama, 10 metre ve 30 metre değerleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0,05$).

Şekil 2. Bayan adayların dikey sıçrama, dayanıklılık, esneklik, 10 metre ve 30 metre koşu değerlerine ilişkin dağılım grafiği

SONUÇ

Yaptığımız çalışmaya göre bayanlarda ve erkeklerde; dayanıklılık ile 10 metre ve 30 metre koşu değerleri arasında bir ilişki vardır. Sırasıyla korelasyon kat sayıları ve anlamlılıkları bayanlarda ($r=0,405$ $p<0,001$; $r=0,437$

$p < 0,001$), erkeklerde ise ($r = 0,178$ $p < 0,05$; $r = 0,23$ $p < 0,01$) olarak bulunmuştur. Dikey sıçrama değerleri ile 10 ve 30 metre değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunların korelasyon katsayı ve anlamlılıkları ise bayanlarda ($r = 0,412$ $p < 0,001$; $r = 0,461$ $p < 0,001$), erkeklerde ise ($r = 0,379$ $p < 0,001$; $r = 0,425$ $p < 0,001$)dir. Dayanıklılık ile dikey sıçrama değerleri arasındaki ilişki bayanlarda anlamlı çıkarken, ($r = 0,21$ $p < 0,05$), erkeklerde anlamsız çıkmıştır ($p > 0,05$). Bayanlarda ve erkeklerde esneklik değerleri ile dayanıklılık, dikey sıçrama, 10 metre ve 30 metre değerleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p > 0,05$).

Sonuçta özel yetenek sınavlarında yapılan sürat, dayanıklılık ve dikey sıçrama testlerinin yetenekli sporcuyu belirlemede birbirlerini desteklediklerini, esneklik testinin ise, aynı desteği göstermediğini söyleyebiliriz. Araştırmamızın sonuçlarına göre, özel yetenek sınavlarında yapılan esneklik testinin, seçmede belirleyici bir etken olmadığı ortaya çıkmıştır. Nitekim son yıllarda bazı üniversiteler özel yetenek sınavlarında esneklik testini kaldırmışlardır.

Ayrıca 10 metre ve 30 metre koşu değerleri arasında bir ilişkinin bulunması, sürat testlerinin 10 metre ile 30 metre arasında her hangi bir mesafede de yapılabileceğini bize göstermektedir. Ancak koşu zamanları ölçümünde çok hassas elektronik fotosellerin kullanılması gerektiğine inanmaktayız.

KAYNAKLAR

- Açıkkada, C. Ergen, E. Bilim ve Spor Ankara: Büro-Tek Ofset matbaacılık, 1990.
- Akdenk, M. (1993). Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin İş Bulma, Çift Dal Uygulaması ve Yeni Gelişmeler. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. U.Ü. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü. 23-24 Mayıs, Bursa.
- Dündar, U. Antrenman Teorisi. Ankara: Bağırhan Yayınevi, 1995.
- İlhan, A. Çankaya C. Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri Öğrenci Seçme ve Sınav Yöntemleri Üzerine Bir Araştırma. 3. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu Kitabı. 23-24 Mayıs Bursa: Uludağ Üniversitesi Yay. 2003.
- Kamar, A. Sporla Yetenek Beceri ve Performans Testleri. Ankara. Nobel yayıncılık. 2003.
- Morehouse E., Miller T. “Physiology of Exercise” çev. N. Akgün, Ege Üniv. İzmir, 1973.
- Muratlı, S. “Çocuk ve Spor” Ankara: Bağırhan Yayınevi, 1997.

- Muratlı, S. “Türkiye’de Spor Öğretmenliği ve Spor Öğretmeni Yetiştirme” II. Ulusal Beden Eğitimi Öğretmenliği Sempozyumu Kitabı. 21-23 Aralık Bursa: Uludağ Üniversitesi Yay. 2001.
- Musayev, E. Optoelektronik Ölçme ve Test Cihazları. IV Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu Kitabı. 10-11 Haziran Bursa: Uludağ Üniversitesi Yay. 2003.
- Özden, T. “Özel Yetenek Sınavını Kazanan Öğrencilerin Sınavlarda Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Alanlarına Göre Değerlendirilmesi” II. Ulusal Beden Eğitimi Öğretmenliği Sempozyumu Kitabı. 21-23 Aralık Bursa: Uludağ Üniversitesi Yay. 2001.
- Tabatschnık, B. “Sprint Yeteneğinin Tanımlanması” Çev: G. Güngör. G.S.G.M. yayınları s.17 Ankara:, 1991.
- Yalçınır, M. “A.Ü. Beden Eğt. ve Spor Yüksek Okulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Başarıları İle ÖSS ve Özel Yetenek Sınavı Puanlarının Karşılaştırılması” II. Ulusal Beden Eğitimi Öğretmenliği Sempozyumu Kitabı. 21-23 Aralık Bursa: Uludağ Üniversitesi Yay. 2001.
- YÖK : 2003 Yılı Öğrenci Yerleştirme Kılavuzu, Ankara 2003.